

Rýmařov

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Rýmařov

Nadmořská výška: 590 m n. m.

Počet obyvatel: 7 890

Adresa URL: www.rymarov.cz

Okres: Bruntál

GPS souřadnice: 49.931830N, 17.271767E

První pís. zmínka: 1351 (673 let)

PSČ: 795 01

Historie obce Rýmařov

Rýmařovsko je územím, které navštěvovali již Keltové před více než dvěma tisíci lety, když vystupovali z úrodného Pomoraví vzhůru k zlatonosným tokům Jesenicka a zanechali nízké rýžovnické kopečky v nivě řeky Moravice nad Malou Štáhlí. Volkové - Tektoságové, kdysi plenitelé Delf a snad obyvatelé rozsáhlého oppida Staré Hradisko u Prostějova či vartnovského kopce, však nedokázali vzdorovat bojovnějším Germánům a těsně před narozením Krista mizí. Tehdy poprvé objevují lidé neznámého suebského kmene výhody prostoru v místech dnešního Rýmařova, jak svědčí nezvykle četné nálezy mincí v západní části městského centra. Nejstarším je poklad stříbrných sesterciů římského císaře Domitiana (81-96), nejmladší drobný měděný sextans, který se zatoulal ve 3. století až z jihošpanělského provinčního městečka Iulia Traducta. Platidla patrně souvisí s některou větví proslulé Jantarové stezky, jež tepala mezi poklady Baltu a chtivým Jadranem už v pravěku.

Nejdříve na samém konci 5. století, ale spíše o něco později pronikli do našich končin Slované. Někdy zbytky Germánů pojali do svého společenství a mísili se s nimi, jindy užívali krutého práva silnějšího. Jesenicko od jižních svahů po roviny Dolního Slezska osídlil mocný kmen Holasiců a bohatl z četných ložisek zlata, stříbra a dalších kovů. Tehdy však neprojeví noví zemědělci zájem o náš kraj a volili raději úrodnější Krnovsko chráněné hradištěm mohutného Cvilína i dalšími. A tak po staletí znovu opuštěná krajina nezaznamenala nadvládu Velkomoravské říše, její pád ani postupné pronikání přemyslovské domény k severu. Ještě ve 13. století se naše oblast počítala k provincii Golensizi, tj. Holasické, ale ta již patřila pod církevní správu olomouckých biskupů.

Středověké osidlování našeho prostoru zahájili lidé stoupající proti vodním tokům až na plošinu Nízkého Jeseníku z přelidněných končin na jihu v 1. polovině 13. století. Nové příchozí zachvátila mezi léty 1224–1234 zlatá horečka, která do jesenického podhůří přilákala dobrodruhy celé Evropy. Kolem roku 1250 sídliště násilně zaniklo a na jeho místě se objevil velký dvorec, jež patrně poskytoval útočiště kupcům i pocestným v půli dvoudenního pochodu mezi staršími městy: královským Uničovem a Bruntálem. Teprve v poslední třetině století obnovili osadu kolonisté z Německa, avšak již na novém principu. Postavili řadovou ves se zemědělskými usedlostmi s návsi tvořenou domy řemeslníků. Ani nádoby zazdívané pověřivými vesničany do hliněných zdí polozemnic poblíž vchodů nezabránilly další pohromě. Obydlí lehla popelem a obnovené chalupy na kamenných podezdívkách zanikly opuštěny v nepříjemné konkurenci nedalekého města na počátku 14. století. Současně s počátky vsi, ale nejspíše již o něco dříve existovalo na pahorku Hrádku vysoko nad opačným břehem potoka nevelké správní centrum tvořené velkou stavbou na kamenných základech a hrazené hliněným valem derivátu tzv. přemyslovské hradby a systémem příkopů. Pod jeho ochranou

založili nejpozději ke konci sedmdesátých let 13. století Rýmařov, zvaný tehdy Reymarscat či Reymarstadt. Městečko dodnes respektuje polohu Hrádku. Historické jádro města včetně uliční linie se většinou zachovalo dodnes a je výrazně odděleno od modernější zástavby svahy se vzrostlou zelení i s vévodícím pahorkem Hrádku.

Od počátku města lze sledovat v činnosti jeho obyvatel výrazný podíl zpracování rud. Již na přelomu 13.–14. století pracovala v prostoru Hrádku unikátní huť, která užívala tehdy špičkovou evropskou techniku k získávání zlata. Přímo tvorbou získávali Rýmařované neuvěřitelně čistý kov téměř stoprocentní ryzosti. Doba vlády Jana Lucemburského znamenala pro město obrovský rozvoj spojený opět s dolováním, avšak nyní již daleko výnosnějších železných rud. Nová huť začala opět na Hrádku zpracovávat křemel a magnetovec z blízkého okolí. O neuvěřitelné produktivitě svědčí více než metrová vrstva strusky a zbytků pecí pokrývající celé temeno Hrádku. Sláva hutí na Rýmařovsku pohasla až v 19. století. Po roce 1350 zasypali páchnoucí odpad železářské výroby vrstvou hlíny a na vzniklé plošině vyrostla velká dřevěná tvrz královského fojta, zástupce markraběte ve městě. Ve stejném období přibývá písemných zpráv o Rýmařově, rabštejnském panství i okolních vsích.

Konec nadějného století vyplnily krvavé spory dědiců Jana Jindřicha, bratra císaře Karla IV. Nastala občanská válka všech proti všem. Pokladny bojovných markrabat se postupně vyprázdnily a Rýmařov se stal na staletí městem zástavním. Roku 1398 získal zboží smutně proslulý Proček z Vildberka. Podobně jako jiní zvětšoval svůj majetek loupeží i lavírováním mezi stranami svárů, a tak si vysloužil riskantní označení zemským škůdcem a s tím zamířil do pekel i Rýmařov. Několikrát vážně stíhán kličkoval Vildberk před spravedlností neplněnými sliby. S tím nesporně souvisí nešťastný rok 1405. Město bylo neznámými útočníky dobyt, vydrancováno a spáleno. Zchudlá a zčásti pustá obec nedávala naději na tučnou kořist, a proto zůstala mimo nepřijemnou pozornost hejtmanů všech stran husitských válek a přežila je ve stínu autority mocného husitského Sovince nejspíše bez větších problémů. Jen tvrz už zůstala natrvalo v troskách a za Podolským potokem vznikl Vestenhof, velký opevněný dvůr. Opět se střídali zástavní páni a nešetřili spory, v nichž často zazněly temné tóny věroučných disonancí. Město však žilo svým životem, rozmnožovalo kontakty s významnou Olomoucí. V době po válkách se vitální Rýmařovsko rychle vzpamatovalo, ožily doly železné, stříbrné i dobývání barevných kovů. Doby zemského správce a později krále Jiřího se staly pro náš kraj požehnáním, však také zachoval svému panovníkovi věrnost i v dobách těžkých a platil krutě. Roku 1468 obsadili Uhři Matyáše Korvína Moravu a na rozdíl od větší části země vznikla na Sovinci, Rabštejně i rýmařovské tvrzi tvrdá ohniska odporu proti usurpátorovi. Ozbrojenci pod vedením Sovineckých pánů i Matěje Tovačovského, rabštejnského hejtmana Jiřího Tunkla z Brníčka, napadali se střídavým úspěchem oddíly nepřítele i zrádců. Nejstrašnější rána dopadla na obě panství v srpnu 1474. Uherské vojsko vytáhlo od Olomouce proti Opavsku a Nisku, za sebou ponechalo široký pás spálenišť a lidského utrpení. Kromě vydrancovaného Rýmařova a zázračně zachráněných Jamartic lehly popelem všechny okolní vsi i s městečkem Brunzejfem (Ryžovištěm) a nadlouho zůstaly zcela pusté. Poměrně záhy se vrátili horníci k opuštěným dolům. Hůře bylo s vesničany. Kraj se vylidnil, některé vsi zanikly, do jiných se začal vracet život až za půl století. Frýdlant nad Moravicí (Břidličná) byl obnoven až po stu letech. To však již končil jesenický středověk a na obzoru se objevila válkami opožděná renesance a humanismus.

16. století se stalo pro větší část Moravy obdobím klidu a prosperity. Město pomalu zapomnělo na krutý třesk zbraní a prostředí nezvyklé náboženské tolerance umožnilo pronikání luterství. Nová víra

zcela převládla a již roku 1555, nejspíše s účinnou pomocí vrchnosti převzali protestanté fary a kostely celého panství kromě hrázděné kaple v Lipkách a skalského kostelíka, jež zůstaly hrstce zbylých katolíků. Panství se podle nového sídla začalo nazývat janovickým. Železářství nadále přinášelo velké zisky a jen na území města poháněl Podolský potok hamry Stříbrný, Dvorský a Vlašský, nedaleko Horní brány pracovala železná huť, máme zprávy o slévárnách, kovárnách, i šlejfirně. V právě vysazených Edrovicích se rozběhla drátovna a Janovice s Janušovem produkovaly pro vývoz železné ingoty, roury, kosy, rošty i kovové hrnce. Rýmařov měl svůj pivovar, lázně i špitál a rozličné řemeslnické cechy zásobovaly celé panství veškerým potřebným zbožím. Zástavní panství s nimbem bohatých nalezišť drahých kovů přitahovalo stále další zájemce. Teprve v roce 1583 zakoupil zboží do dědičného držení přítel Rudolfa II., renesanční velmož Ferdinand Hoffmann z Grünbüchlu, neobyčejně vzdělaný tyrolský hrabě. Tolerantní prezident dvorské komory s velkorysostí skutečného aristokrata ponechal městská práva nedotčena, a tak Rýmařované vůbec zatím nepocítili, že město pokleslo mezi poddanská, spíše naopak. Vrchnost vypomáhala při četných požárech a 1590 založila u farního kostela první stabilní městskou školu s řadou vynikajících preceptorů, mezi nimiž vyniká skvělý hudebník a skladatel Rudolf Aucuparius - Vogler. Hoffmannové věnovali též neobyčejnou péči lesům, jež tehdy patřily spolu se solnohradskými k nejkrásnějším v celé monarchii. Rakouský rod se rychle počestvoval sňatkem s domácí šlechtou a také vlivem rožmberských bratranců Viléma a Petra Voka. Idyla bohaté a bezpečné Moravy se však rychle vytratila. Město se znovu odvážně a oddaně postavilo na stranu zemských svobod ve stavovském povstání (1618–1620). Mladý Wolfgang Hoffmann se rebelie neúčastnil, neboť se zdržoval na studiích v cizině. Na luterském panství proslulém výrobou vynikajících zbraní by zatím nebyl zásah vzbuzující odpor příliš taktický a majitele nebylo zatím za co trestat, a proto roku 1625 reformační komise pouze vrátila faru a chrám katolíkům a vynutila si odchod evangelických pastorů. Na víru prostých věřících zatím nikdo nesahal. Když však 1626 pronikly na Rýmařovsko oddíly dánských protestantů pod vedením nejednoho českého důstojníka a v čele se schopným stavovským generálem Mansfeldem, Rýmařov opět zvedl v naději hlavu a městská hotovost pomohla svým souvěrcům při dobytí Sovince i obléhání Šternberka. Slabí Dánové však neudrželi krok se silnou katolickou Ligou a válku ukončili ústupem. Teprve po vydání Obnoveného zřízení zemského začal masový útěk luteránů odmítajících konverzi zvláště na Hornoměstsku. Také majitel panství Wolfgang Hoffmann musel zvolit mezi vírou či emigrací a umírá zoufalý v polské Lyse. Panství zůstalo jeho katolickému dědici.

Skutečné hrůzy však nastaly o svatodušních svátcích 1643, kdy se už podruhé na severní Moravě objevily švédské oddíly Linharta Torstenssona. Bezohlední seveřané záhy sevřeli Rýmařovsko ze Sovince, časem i z Rabštejna, ba ani císařští nebyli lepší, nastalo období stálého drancování, mordů a epidemií, jež způsobily smrt nejméně třetině stále apatičtějších obyvatel. Teprve 1650 odtáhly poslední švédské jednotky a za nimi zůstalo ze značné části vylidněné, vyhořelé, zpustlé město a zoufalí obyvatelé propadli po strašných zážitcích morálce horší než vlčí. Ke všemu strádání ještě sílil tlak na stále vzdorující protestanty a začaly nekonečné spory s vrchností, jež konvertovala ke katolictví, o platnost královských privilegií Rýmařova. Zatvrzelé město nechtělo ustoupit, nejschopnější představitelé obce byli uvězněni. Teprve r. 1662 rozhodl císař Leopold ve prospěch měšťanů o zachování všech práv ovšem výměnou za naprosté a trvalé podřízení vlastníku janovického panství. Evangelická víra vzala za své v průběhu poslední jezuitské misie (1667–1668) po řadě předchozích neúspěchů. Zděšení z nástupu Turků znásobily

opravy Rabštejna, průtahy vojsk k Vídni, ložirování regimentů a povinnost stavět do zbraně mladíky z panství. Vrchnost musela zřídit domobranu. V období nejistot lidé opět více přilnuli k víře. Město oslavilo přenesení ostatků sv. Hilária až z Říma a svěřilo se pod ochranu rytířského archanděla Michaela. Ještě nedozněl strach z Turků a rodiny měšťanů ohrožily čarodějnické procesy. Za první oběť zvolil prokurátor Boblig statečného a výřečného odpůrce procesů rýmařovského faráře Františka Jana Bapsta a jeho obviněním chtěl přenést procesy i k nám. Opět nelze jinak, než obdivovat statečnost a prozíravost konšelů, kteří knězi, jenž se dostal do bezvýchodné situace, umožnili na poslední chvíli v lednu 1686 útěk na neznámé místo a zaskočený soudce nedokázal situaci zvrátit. Město zůstalo ušetřeno planoucích hranic.

Po nedlouhém uklidnění na počátku 18. století udeřily nové rány, které k velkému štěstí Rýmařovska dokázali alespoň do jisté míry tlumit noví majitelé panství, českorakouský rod Harrachů, vynikající a lidští hospodáři. Mladičké Marii Terezii vyvstala hned po jejím nástupu na trůn řada nebezpečných nepřátel, a zatímco Bavoři s Francouzi záhy s ostudou opustili Čechy, Slezsko s Moravou napadli daleko schopnější Prusové. Jen s velkým úsilím a za cenu ztráty Dolního Slezska se podařilo vytlačit nepřítel alespoň ze severní Moravy a Opavska. Po půli století začaly války znova a opět kontribuce, výpalné, surovosti soldatesky obou stran, nebezpečné tlupy zběhů i zvýšené požadavky na mistra ostrého meče, který ještě krátce vykonával spravedlnost pro celé panství. Kdysi nádherné lesy zmizely a vysychající kraj začal hrozit splavováním nepříliš silné úrodné vrstvy. Harrachové začali s obnovou porostů a dokázali je udržet na skvělé úrovni až do našeho století. Chudý region dostal další šanci, když vznikla v Janovicích roku 1746 tehdy nejvýznamnější plátenická manufaktura rakouské říše. Ke kvalitnímu železářství tak přibyla i tradice textilnictví. Hrabě Ferdinand Harrach využil staletých znalostí obyvatel s pěstováním a zpracováním lnu a zároveň přivedl ze svého panství na Šluknovsku další zručné tkalce. Pro nové příchozí nechal postavit vsi Harrachov, Růžovou, Ferdinandov a osadu Nové Pole. Již roku 1748 snížil značně též robotní povinnosti, ačkoli jej to přinutilo pronajmout všechny starší panské dvory kromě janovického.

O Velikonocích roku 1790 vznikl z neopatrnosti nevelký požár v domě barvíře na Dolním předměstí, větrné počasí snadno rozdmýchalo oheň a ten se v neuvěřitelně krátkém čase přenesl na celé město. Divoké plameny zasáhly všechny domy včetně radnice a kostela, vznikly se i kopky hnoje na okolních polích. Z města zůstalo jediné požářiště, byly i lidské oběti, mnozí byli děsivě popáleni. Největší katastrofa tehdejší Moravy vzbudila vlnu soucitu a četná města markrabství i okolní vsi uspořádaly sbírky. Také vrchnost vypomohla penězi, dřevem i kamenem z panských lomů. Dobře míněná pomoc ale uhradila jen malou část škod a město se zadlužilo na dlouhá léta. Starý Rýmařov nad zemí zmizel, vzniklo nové idylické městečko v duchu klasicismu a empiru, jež si přes léta přestaveb a chátrání zachovalo do jisté míry původní půvabnou tvář. Napoleonské války byly první, které se města přímo nedotkly, město se s nimi setkalo jen při průtazích vojska a ubytování nemocných vojáků rakouského císaře a francouzských zajatců.

Přicházely další změny v celém systému rakouského mocnářství a bouře zasáhly 1848 i Rýmařov. Vznikly tu dvě komanie národní gardy, jež oblečeny ve fešáckých stejnokrojích a po zuby ozbrojené značně povzbuzovaly sebevědomí měšťanů při cvičeních a neméně častých parádách. Garda měla i svou šatlavu s profousem a vojenskou kapelu. Naštěstí na poklidné Moravě nemusela nikdy použít zbraně a zakrátko byla k nelibosti občanů rozpuštěna. Roku 1849 bylo zrušeno dělení země na panství a začal vznikat zcela nový správní systém. Rýmařov zůstal nadále v kraji

olomouckém, ale podléhal zpočátku okresnímu hejtmanství ve Šternberku. Postupně se stal sídlem soudního okresu a v letech 1855–1868 získal statut okresního města. Nový okres spojil obce dvou bývalých panství sovineckého s janovickým a zůstal jím až do roku 1960.

Do města vstoupil telegraf, vznikly spořitelna s bankou, též nepříliš sympatický berní úřad a okresní četnická stanice. Ještě jednou se zase muselo město setkat s nepřátelskými vojáky. V létě 1866 pronikly zcela bez odporu do země pruské sbory, aby s konečnou platností zničily rakouský vliv v Německu, na něž si dělali nárok Prusové sami. Rakouské velení zcela nelogicky zbuďovalo nevalnou obranu hluboko ve vnitrozemí a Rýmařov byl ponechán napospas nepříteli. Obyvatelé zjistili katastrofu až podle útěku státních úředníků. Prusové město obsadili a naprosto neuvěřitelnými požadavky, navíc vynucovanými patřičnou hrubostí, zcela zruinovali jeho finance. Pomoc, kterou po krátké a dokonale prohrané válce poskytla Vídeň, byla směšně malá a město se s nastalými dluhy již nikdy nedokázalo vyrovnat.

Nová situace začala přesto přát podnikání a ve městě začaly růst nové průmyslové závody. Od šedesátých let vznikaly velké hedvábnické podniky, mezi nimiž později vynikly zvláště textilky továrníka Flemicha a bratří Schielů. Ve městě se začaly tkát koberce, zpracovávat juta a kožařský průmysl využil možností výrazné dobytkařské oblasti. Vedle cinařského a olovářského podniku bychom zde našli i dřevozpracující závody. Dřevo četných pil se tu měnilo na drahý nábytek, sudy a lyže. Na předměstí stály dvě keramičky, též cihelny dodávaly poměrně kvalitní zboží na stavby spolu s kamenolomy. Potravinářský průmysl zastupovala kromě sodovkárny a likérny i konzervárna. Harrachovské hutě většinou zanikly nebo už jen dožívaly. V jejich prostorách pokračovala již jen výroba drátů, sítí a jiného železářského zboží. Možná poněkud živelný, v každém případě však neobyčejně výrazný vzestup průmyslu, jehož struktura byla dokončena do první světové války, dokonale využíval všech dostupných produktů Jesenicka. Závody dávaly dostatek pracovních příležitostí obyvatelstvu a dokázaly v neobyčejně úctyhodné míře obsadit zahraniční trhy na celém světě. Úřední zásahy do složení zdejšího průmyslu po druhé světové válce nemůžeme nazvat jinak než žalostné, neboť porušily nesmírně moderní a pozitivní vývoj, na který by bylo možno dobře navázat i dnes. Průmyslové zaměření oblasti si též vynutilo rázné zásahy v dopravě. Již v první půli století získalo město kvalitní silniční spojení s Šumperkem, Bruntálem i Olomoucí, 1878 přivítali Rýmařovští konečně první vlak z Valšova. Škoda jen, že se přes všechny snahy nezdařilo vybudovat plánovanou trať z Polska přes Rýmařov do Olomouce a dokončit pokračování valšovského spoje po částečně hotové trase do Šumperka. Rýmařov měl tehdy šanci stát se důležitou železniční křižovatkou. Obě světové války tomu bohužel zabránily, a město tím získalo nezáviděníhodnou polohu konečné stanice. Bohatnoucí město nezanedbalo ani kulturní sféru. Po roce 1850 vznikly kvalitní základní školy, 1873 gymnázium, potom tkalcovská škola, kupecká a hudební. Působila zde řada kulturních, odborných i charitativních spolků, město mělo svou veřejnou knihovnu, divadelní sál a od roku 1901 též zajímavé městské muzeum. Navíc příhodná poloha, příznivé zimní podmínky a přitažlivé okolí umožnily městu, aby svých předností plně využilo jako středisko zimních sportů a horské turistiky. Město nadále poskytovalo svému okolí vše potřebné. Mělo od konce století svůj vodovod i elektrárnu a zdejší stavebnictví prožívalo zlatý věk. Zdánlivou stabilitu střední Evropy záhy porušily sarajevské výstřely a odstrkovaný Este zemřel v náručí posledního janovického Harracha Františka Arnošta. Přesně za měsíc vypukla první světová válka. Na dostupných fotografiích rýmařovských rekrutů z roku 1914 je vidět úsměvy a hrdost na tvářích jejich otců. Do války šli zvítězit. Situaci pak začali měnit

první mrtví a v lepším případě invalidé, stačí jen pohlédnout na pomníčky padlých, abychom zjistili, jaká byla cena. Také začal hlad dřív tady než na bohaté Hané. Na konci války nacházíme místní obyvatele zklamané, nejisté s nenávisí k prohrané válce, bez jakýchkoli zpráv a naprosto dezorientované. Vznik Československé republiky je zastihl nepřipravené a způsobil zde doslova šok. Není proto divu, že se nechali pasivně dovláčet k souhlasu se vznikem podivného útvaru s názvem Sudetenland s vládou v Opavě, která se s dvěma dalšími snažila o připojení k Německu. Nový stát však nemohl souhlasit s tak rozsáhlou korekturou historické hranice, a tak se i Jesenicko pod pohrůžkou vojenskou silou svých cílů vzdalo bez odporu. Již roku 1921 začali přicházet do téměř zcela německého prostředí čeští úředníci, policisté, železničáři a další, jak to vyžadoval nový stát. Roku 1930 jich bylo 177 v celém městě. Zpočátku byli přijímáni s nedůvěrou a podezřením, ale střetnutí, pokud k nim vůbec došlo, nikdy nepřesáhla verbální úroveň. Poklidný vývoj státu a poválečná konjunktura i velká důvěra v Masaryka a jeho národnostní politiku nakonec získaly převahu a v Rýmařově došlo k dalšímu pozitivnímu vývoji. Rýmařov uvěřil v budoucnost, opět se začalo stavět a zahraniční trhy se zase obnovily v nebývalé nenasytnosti. Přesto však nemohli být zdejší lidé zcela imunní vůči nacionalismu, který nebyl jen německou zvláštností a jež ještě posiloval pocit porážky z nedávné války. Pak přišla na Rýmařovsko velmi krušná krize třicátých let a velký demagog v Německu měl už práci velice snadnou. Stačilo jen uhodit na správnou strunu, srovnat o něco lepší situaci českých krajů méně závislých na vývozu, který přestal fungovat, připomenout sice nezáměrný, ale poněkud necitlivý přístup vládních byrokratů k obsazování míst v německém prostředí Čechy a třeba nepochopitelné psaní Čechoslovenské republiky na německých vysvědčeních. Výsledek se dostavil. Ve městě začali získávat převahu henleinovci, i když ani tehdy nedošlo k naprosto žádným excesům a 28. říjen slavila s Čechy i řada Němců včetně oficiálních zástupců města. Vše pak zoufalým způsobem rozsekl Mnichov. Přišel říjen a s ním český exodus. Nešťastní lidé, kteří zde vybudovali svou existenci, a mnozí založili českoněmecké rodiny, neboť láska nezná národnost, odcházeli do vnitrozemí a s nimi ne jeden německý antifašista, někdy vyprovázeni neskrývaným zadostiučiněním. Malá místní židovská komunita zděšena až na výjimky zůstala. Téměř nikdo z ní nepřežil válku. Německá armáda obsadila Rýmařov teprve 8. října 1938 a okres se stal správním celkem Velkoněmecké říše. Nelze skrývat, že mnozí zdejší obyvatelé změnu přivítali, objevily se protižidovské nálady, ale ani ty nebyly pravidlem. Také válka pro Německo zpočátku úspěšná vyvolala více nadšení u mladých, staří už měli své zkušenosti. Celé Jesenicko se navíc stalo jedním velkým táborem pro internaci či likvidaci odpůrců nacismu. Přímo ve městě zřídila armáda dva tábory pro polské a britské zajatce a kromě nich zde pracovalo mnoho totálně nasazených žen i mužů z Polska a Ukrajiny. Historie se opakovala. Zase zprávy o padlých a později nepříjemná vidina totální porážky. S hrůzou a strachem viděli Rýmařované na samém konci války procházet městem tisíce nelidsky zbědovaných ruských zajatců a ledaco se proslýchlo o koncentracích, jejichž filiální tábory byly v Bruntále a Světlé Hoře. Významnější nacisté opustili město zavčas azbylo jen zklamané, obelhávané a vyděšené obyvatelstvo tvořené především starými lidmi, ženami a dětmi.

Závěrečný akt pochmurných let války nastal v Rýmařově 7. května 1945. V dopoledních hodinách se přisunuly jednotky sovětské armády od Bruntálu a při nedlouhém obléhání a ostřelování města, které způsobilo řadu požárů i zbytečné oběti na životech, padli čtyři ruští vojáci, pět německých a jedenáct civilistů. Po obsazení města došlo k dlouhé řadě sebevražd i podivných úmrtí, z nichž málokteré motivovala ideologie, častěji umírali lidé z pocitu bezvýchodnosti, osamocení, ze strachu

z budoucnosti či zneužití ženy v šoku, aniž by zatím někdo uvěřil v hromadné vystěhování nebo si dokázal představit v zapadlém a špatně informovaném městečku celou obludnost nacistické genocidy. Nejvíce obětí bylo mezi ženami a malými dětmi, stále ještě zabíjely zbraně... po válce...

Již v květnu se objevili první čeští osídlenci a Jesenícko se otevřelo snad poslední z četných kolonizačních vln. Výraznou většinu příchozích tvořili Moravané. Nejistá doba přinesla nejeden zápor, ale i odhodlání, houževnatost a odvahu, potřebné pro zaplnění hrozivého vaku. Neurvalí chamtivci bez skrupulí, lidé se špatným svědomím z války a malověrní obvykle neunesli obtíže a rychle mizeli v anonymním asyly pohodlnějšího vnitrozemí, zůstávali především poctiví, slušní lidé a mnozí z nich či jejich potomci zde žijí dodnes.

Postupem času začaly přicházet také slovenské rodiny i jejich krajané usídlení od minulého století v Rumunsku. Ani další lidé však nedokázali dostatečně naplnit Rýmařovsko. Dosídlování se zadržovalo a zvláště na vsích docházelo k neustálé migraci. Obec Růžová zanikla zcela, Ferdinandov i mnohá jiná místa doslova zachránili pozdější chalupáři. Také průmysl se vzpamatovával ztěžka a drobnější továrničky záhy zanikly. Jinak tomu bylo ve sféře živností. Po období národní správy se staly soukromými podniky a mnohé díky svým kvalitám natolik povědomými, že se jmény jejich majitelů označovaly ještě dlouho po znárodnění. Rozběhla se knihovna, kino, neobyčejně pilní ochotníci z Mahena studovali první divadelní hry, svou činnost zahájil Sokol i první oddíly Junáka. Časem se situace změnila k lepšímu a život se pomalu vrátil do normálních kolejí, aniž kdo očekával výraznější změny.

Do dnešní doby se od roku 1990 mnoho změnilo, objevily se vkusné domy, zachraňují se upadající hodnoty, náměstí se stává skutečně reprezentativním, obchody jsou přeplněny dávno nedostupným zbožím a městu přibyl obnovením muzea další stánek kultury. Pojem soukromé vlastnictví ztratil hanlivý význam. Město je na dobré cestě stát se jižní branou nádherných Jeseníků. Leccos se vrací k dobrým tradicím, ale půl století nesvobody zatím nabízí více churchillovského potu a krve, než snadná a jednoduchá řešení. Jedno je však zcela jisté, budoucnost mají nyní Rýmařované zcela ve svých rukou a bude záležet jen na nich, jak s ní dokáží naložit.

